

Değişen Toplumda
Değişen Aile
Sosyolojik Tartışmalar

4. Baskı

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

***Değişen Toplumda Değişen Aile
Sosyolojik Tartışmalar***

Editör: Nurşen Adak

Kapak ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

1. Baskı: 2012 Eylül, Ankara

2. Baskı: 2016 Şubat, Ankara

3. Baskı: 2018 Şubat, Ankara

4. Baskı: 2020 Mart, Ankara

ISBN: 978-605-4627-05-9

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Baskı:

Tarcan Matbaacılık Yayın. San.

Sertifika No: 25744

İvedik köy mah. İvedik cad. No: 417/ A

Yenimahalle/ANKARA Tel: (0312) 384 34 35

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Değişen Toplumda Değişen Aile

Sosyolojik Tartışmalar

Editör: Nurşen Adak

Begüm Köse

Özge Zeybekoğlu DüNDAR

Sevinç Güçlü

Gönül Demez

Elife Kart

Cihan Akkaya

Tuğçe Tunca

Azize Baygal

Meral Timurturkan

Nurşen Adak

Cihan Ertan

Senem (Burkay) Aslan

*Akademik çalışmalarımızdan dolayı,
zaman ayıramadığımız ailelerimize...*

İçindekiler

ÖNSÖZ	13
-------------	----

BÖLÜM 1 GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE AİLE

GİRİŞ	15
AVCI VE TOPLAYICI TOPLUMDA AİLE	17
TARIM TOPLUMUNDA AİLE	24
SANAYİ TOPLUMUNDA AİLE	28
SANAYİ SONRASI TOPLUMDA AİLE	31
AİLENİN GELECEĞİ ÜZERİNE SONSÖZ... ..	33
KAYNAKÇA	37

BÖLÜM 2 DEĞİŞEN VE DEĞİŞ(E)MEYEN YÖNLERİYLE AİLE: YAPISI, TÜRLERİ, İŞLEVLERİ

GİRİŞ	39
AİLENİN TANIMI VE YAPISI	40
Evlilik ve Akrabalık	41
Evlilik Biçimleri	43
Çevre Ölçütüne Göre Evlilik Biçimleri	43
Eş Sayısı Ölçütüne Göre Evlilik Biçimleri	44
Tercih Ölçütüne Göre Evlilik Biçimleri	44
AİLE TÜRLERİ	45
Aile Türlerine İlişkin Bazı Sınıflandırmalar	45
Sosyo-ekonomik Aşamalara Göre Aile Türleri	45
Büyüklüğüne Göre Aile Türleri	46
Güç ve Otoritenin Dağılımına Göre Aile Türleri	46
Soyun İzlenmesine Göre Aile Türleri	47
Yerleşim Yerine Göre Aile Türleri	47
Mirasın Geçişine Göre Aile Türleri	48
Yerleşme Esasına Göre Aile Türleri	49
Geleneksel Geniş Aile	49
Çekirdek Aile	50
Evliliğe, Aileye Alternatif Yaşam Biçimleri ve Yeni Aile Türleri	51

<i>Yeni Geniş Aile / Üvey Aile</i>	53
<i>Tek Ebeveynli Aile</i>	53
<i>Babasız Aile</i>	54
<i>Birlikte Yaşama</i>	55
<i>Bekâr Kalma</i>	56
<i>Gay/Lezbiyen Birliktelikleri</i>	56
AİLENİN İŞLEVLERİ	57
TÜRKİYE'DE AİLE YAPISI	60
SONUÇ	62
KAYNAKÇA	63

BÖLÜM 3

AİLEYE İLİŞKİN KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

GİRİŞ	65
KURAM(TEORİ) KAVRAMI VE AİLE KURAMLARI	65
KURAMLARIN GELİŞMESİ AÇISINDAN AİLE SOSYOLOJİSİNİN DOĞUŞU	67
1) Yapısal Fonksiyonel (işlevsel) Yaklaşım.....	71
2) Aile Konusunda Sistem Yaklaşımı	74
3) Aile Konusunda Sembolik Etkileşimcilik.....	76
4) Aile Konusunda Kurumsal ve Tarihsel Yaklaşım.....	77
5) Çatışma Kuramı.....	78
6) Mübadele (Exchange) Kuramı ve Aile	80
7) Gelişimsel Yaklaşım	82
8) Feminist Kuram.....	83
9) Marksizm ve Aile.....	86
10) Aile Sosyolojisinde Yeni Bakış Açılırları.....	87
<i>Ulrich Beck ve Elisabeth Beck Gernsheim'in Görüşleri:</i>	87
<i>Bourdieu, Sosyal Sermaye ve Aile</i>	88
SONUÇ	89
KAYNAKÇA	90

BÖLÜM 4

TOPLUMSAL ETKİLEŞİM VE DAYANIŞMA BİÇİMİ

OLARAK AKRABALIK VE YAKIN İLİŞKİLER

GİRİŞ	93
AKRABALIK KODLARI: TOPLUMSAL VE SÖYLEMSEL ANLAMLAR	95
TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞME VE AİDİYET BAĞLAMINDA AKRABALIK	98
AKRABALIK TANIMLARI VE FARKLI AKRABALIK BİÇİMLERİ	101
AKRABALIK TÜRLERİ	102
AKRABALIĞIN VAROLUŞSAL ANLAMLARI	105
YENİ AİDİYET VE AKRABALIK BİÇİMLERİ	108
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	112

BÖLÜM 5

KİŞİSEL ALANDA DEĞİŞEN DÖNGÜLER

GİRİŞ	115
KURAMSAL YAKLAŞIMLAR TEMELİNDE CİNSELLİK	117
CİNSELLİĞİN TARİHİ VE SOSYAL İNŞASI	129
AŞK, CİNSELLİK VE EVLİLİKTE DEĞİŞEN DÖNGÜLER	135
SONUÇ	143
KAYNAKÇA	144

BÖLÜM 6

EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİK

GİRİŞ	147
EŞ SEÇMEDE BELİRLEYİCİ OLAN TEMEL YAKLAŞIMLAR	148
Sosyal Mücadele Yaklaşımı	148
Filtreleme Yaklaşımı	150
Sosyobiyolojik Yaklaşım	151
EŞ SEÇME BİÇİMLERİ	153
Kaçırma Yoluyla Evlilik	153
Anlaşmalı Evlilik	153
Özgürce Eş Seçimi	154
EŞ SEÇMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	155
Fiziksel Görünüm	155
Yaş	156
Sosyo-Ekonomik Durum, Sosyal Statü ve Eğitim	157
Din ve Irk	158
Fiziksel/Coğrafi Yakınlık	159
Diğer Faktörler	160
Türkiye’de Durum	160
SONUÇ	161
KAYNAKÇA	162

BÖLÜM 7

TÜRKİYE’DE DEĞİŞEN AİLE VE ÇOCUĞA YÜKLENEN ANLAMLAR

GİRİŞ	163
ÇOCUK VE ÇOCUKLUK SÜRECİNE YÜKLENEN ANLAMLAR	164
AİLE, ÇOCUK VE TOPLUMSAL ETKİLEŞİM	170
Çocuğun Sağlık, Barınma ve Eğitim Hakkı	171
Ailede Çocuk İhmali ve Çocuk İstismarı	172
Çocuğun Boş Zaman Değerlendirme Olanakları	173
SONUÇ	174
KAYNAKÇA	176

BÖLÜM 8

ŞİDDETİN AİLE İÇİ GÖRÜNÜMLERİ

GİRİŞ	177
ŞİDDET OLGUSU	178
Şiddetin Toplumsal, Kültürel ve Psikolojik Yönleri	180
AİLE İÇİ ŞİDDET	181
Aile İçi Şiddet Türleri	183
<i>Fiziksel Şiddet</i>	183
<i>Psikolojik Şiddet ya da Duygusal İstismar</i>	184
<i>Cinsel Şiddet</i>	184
<i>Ekonomik Şiddet</i>	185
Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet	186
Aile İçi Erkeğe Yönelik Şiddet	189
Aile İçi Çocuğa Yönelik Şiddet (Çocuk İstismarı)	191
Aile İçi Yaşlıya Yönelik Şiddet (Yaşlı İstismarı)	193
SONUÇ	196
KAYNAKÇA	198

BÖLÜM 9

AİLE BİRLİĞİNİN BOZULMASI: BOŞANMA VE YENİDEN EVLENME

GİRİŞ	201
BOŞANMA OLGUSUNA İLİŞKİN TARTIŞMALAR VE BOŞANMANIN TARİHİ	202
BOŞANMAYA YOL AÇAN FAKTÖRLER VE BOŞANMA NEDENLERİ	207
BOŞANMA SÜRECİ VE BOŞANMANIN ÇİFTLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	211
BOŞANMANIN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	213
YENİDEN EVLENME	215
SONUÇ	217
KAYNAKÇA	218

BÖLÜM 10

EVLİLİK Mİ? BİRLİKTE YAŞAMA MI?

GİRİŞ	221
EVLİLİK DIŞI BİRLİKTE YAŞAMA NEDİR?	222
SON YILLARDA ARTAN BİR OLGU OLARAK BİRLİKTE YAŞAMA	223
BİRLİKTE YAŞAMANIN FARKLI ÜLKELERDEKİ GÖRÜNÜMLERİ	224
EVLİLİK, BİRLİKTE YAŞAMA VE BEKÂRLIK	226
Evliliğin Habercisi ve Evlilik Denemesi Olarak Birlikte Yaşama	227
Evliliğe Alternatif Olarak Birlikte Yaşama	228
EVLİLİK Mİ? BEKÂRLIK MI?	230
KİMLER BİRLİKTE YAŞIYOR?	233
Yaş	234
Toplumsal Cinsiyet	235
Sosyo-Ekonomik Durum	236
Eğitim	238

Etnik Köken	239
Din.....	239
Yaşanan Yere İlişkin Farklılıklar	240
BİRLİKTE YAŞAMANIN SONUÇLARI	241
SONUÇ	243
KAYNAKÇA	244

BÖLÜM 11

SINIRLARI GENİŞLEYEN AİLE:

AYNI CİNSİYETTEN BİRLİKTELİKLER VE EVLİLİKLER

AİLE VE DEĞİŞEN YAPISI.....	247
EVLİLİK HAKKI TALEBİ VE TARİHSEL SÜREÇ.....	249
AYNI CİNSİYETTEN BİRLİKTELİKLER, EVLİLİKLER VE YASAL DÜZENLEMELER.....	250
AYNI CİNSİYETTEN EVLİLİKLERE YÖNELİK TARTIŞMALAR.....	252
Aynı Cinsiyet Evliliğine Karşı Olan Tartışmalar ve Queer Görüş.....	253
Aynı Cinsiyet Evliliğini Destekleyen Tartışmalar	255
SONUÇ	257
KAYNAKÇA	258

BÖLÜM 12

DEĞİŞEN DÜNYADA AİLE POLİTİKALARI

GİRİŞ	261
SOSYAL POLİTİKA	261
AİLE POLİTİKALARI	265
Türkiye’de Aile Politikaları	268
Avrupa Birliği ve Diğer Ülkelerde Aile Politikaları	271
SONUÇ	277
KAYNAKÇA	278
DİZİN	281

Önsöz

Toplumların hızla değişip dönüştüğü günümüzde aile bütün bu dönüşümlerin merkezinde yer almaktadır. Başta ailenin tanımı olmak üzere, yapısı, işlevleri, aşk, cinsellik, aile ve akrabalık ilişkileri, eş seçme gibi süreçler, toplumsal değişimlere paralel olarak dönüşüme uğramaktadır. Artık günümüz toplumlarında birlikte yaşama gibi evliliğe alternatif birlikler ortaya çıkabildiği gibi bazı toplumlarda Gey/Lezbiyen birliktelikleri de kabul görmektedir.

Artan boşanma ve yeniden evlenme oranları da evlilik ve aileye olan sosyolojik ilgiye katkı sağlamaktadır. Aile konusunda son yıllarda çok tartışılan ve gündeme gelen konulardan birisi de başta kadına yönelik şiddet olmak üzere aile içi şiddettir. Aileye ilişkin bu değişimler doğrultusunda aileyi anlamaya ve açıklamaya çalışan sosyolojik yaklaşımlar ve aileye yönelik politikalar da değişmektedir.

Aile ve evliliğe ilişkin yukarıda sayılan değişimler ve güncel sosyolojik tartışmalar ağırlıklı olarak toplumsal cinsiyet ve aile konularının çalışıldığı Akdeniz Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü olarak uzun zamandır bizim de dikkatimizi çekmektedir. Mevcut bilgi ve tecrübelerimizden hareketle, kitapta aile ve evlilik bağlamında değişmeyi hazırlayan sosyal koşullar ve değişmenin dinamiklerini ortaya koymaya çalıştık.

Kitap genel olarak üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde aileye yönelik kavramsal ve kuramsal yaklaşımlar ele alınmakta daha sonra aile yaşam döngüleri incelenmekte ve son olarak değişen aileye ilişkin güncel sosyolojik tartışmalar sunulmaktadır.

Kitabın konuya ilgi duyan öğrenci, akademisyen ve toplumun ilgili kesimlerine faydalı olması dileğiyle esere katkı sağlayan tüm meslektaşlarıma ve kitabı okuyucu ile buluşturan Siyasal Kitabevine teşekkür ederim.

Prof. Dr. Nurşen ADAK
Editör

Bölüm 1

Geçmişten Günümüze Aile

*Begüm Köse**

GİRİŞ

İnsanlık tarihi, her birinin kendinden öncekine göre daha ileri bir aşamayı temsil ettiği dört farklı üretim biçiminin hâkim olduğu bir süreçten geçmiştir. Bu üretim biçimleri, beraberinde dört farklı toplum türünü ortaya çıkartmıştır. Üretim araçlarının ortak mülkiyetine dayanan avcı ve toplayıcı topluluklar yerini tarım devrimi sonucunda üretim aracının “toprak” olduğu tarım toplumlarına; sanayi devrimi sonucunda da tarım toplumları yerini üretim aracının “fabrika” olduğu sanayi toplumlarına bırakmıştır. 1980’lerdeki teknolojik gelişmeler de enformasyon devrimini beraberinde getirmiş ve böylece bilginin en büyük sermaye olduğu günümüz sanayi sonrası toplumları oluşturmuştur. Üretim güçleri ve üretim ilişkileri tarafından belirlenen birbirinden farklı dört üretim biçimi, bu dört farklı toplumun politik, iktisadi, hukuksal, ideolojik ve kültürel yapısının şekillenmesinde etkin bir rol oynamıştır. Buradan hareketle, toplumun bir üst-yapısı olan ailenin de alt-yapıdaki değişimlere bağlı olarak değiştiğini ve dönüştüğünü söylemek mümkündür. Morgan’ın da belirttiği gibi üretim araçları geliştikçe yani “toplum, aşağı bir dereceden daha yüksek bir dereceye geliştiği ölçüde, aile de aşağı bir biçimden yukarı bir biçime” (Aktaran: Engels, 2010: 43) doğru değişmektedir.

Bu bölümde, bu bakış açısından yola çıkılarak, geçmişten günümüze ailenin tarihsel evrimine yer verilecektir. Tarihsel süreç içerisinde aile kavramının tanımı, yapısı, türleri ve işlevleri, üretim ilişkilerindeki değişime bağlı

* Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Kampüs / ANTALYA
Elektronik Posta: begumkose@akdeniz.edu.tr

olarak dönüşüme uğramaktadır. Basit araç ve gereç üretiminde bulunan avcı ve toplayıcı ilk insan topluluklarındaki üretim ilişkileri, ortak mülkiyeti, ortak bölüşümü ve ortak iş bölümünü beraberinde getirmiştir. Bu topluluklarda, kadının üretim sürecindeki iş bölümünde üstlenmiş oldukları önemli roller, anaerkil toplum ve soyun anneye göre belirlendiği anaerkil aile yapısının gelişmesine yol açmıştır. Ancak, zaman içerisinde üretim araçlarında meydana gelen değişimler, üretim ilişkilerinde de değişimleri beraberinde getirerek tarıma dayalı üretim biçiminin doğmasına yol açmıştır. Bu dönem, insanlık tarihinde ilk defa "artık ürün"ün elde edildiği ve buna bağlı olarak sınıfların ve özel mülkiyetin ortaya çıktığı bir dönem olmuştur. Mülkiyet rejimlerindeki değişime paralel olarak servetin ve gücün erkekler tarafından biriktirildiği ve soyun babaya göre belirlendiği ataerkil bir toplum ve ataerkil aile yapısı ortaya çıkmıştır. Bu durum, kadın ve erkeğin ailedeki ve toplumdaki rol ve statülerinde köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. Ataerkil aile düzeni içerisinde, erkekler, üretim araçlarının yapımı ve kullanımında aktif olarak rol almaya başlarken, kadınlar ise üretim sürecinden dışlanarak geleneksel ev işleri ile uğraşmak zorunda bırakılmışlardır. Erkeğin toplumsal statüsü giderek güçlenirken, kadın saygınlığını yitirmiş ve ikincil bir plana itilmiştir. Ayrıca, bu toplumdaki tarım ekonomisi, üretimin aile içinde sınırlı kalmasını gerekli kıldığı için geniş aile türü ortaya çıkmıştır. Ancak, üretim araçlarının değişmesiyle ortaya çıkan sanayileşme ile birlikte özel alan ve kamusal alan ayırımı gerçekleşmiş ve toplumun sosyo-ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik anne-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile ortaya çıkmıştır. Diğer dönemde olduğu gibi bu dönemde de ataerkillik, babanın ailedeki hâkimiyeti anlamının ötesinde egemen sınıf erkeğin diğerleri üzerindeki ekonomik, politik ve ideolojik hâkimiyeti şeklinde varlığını devam ettirmiştir. Ancak 1980'lerdeki hızlı dönüşümler, sanayiden hizmet sektörüne kayan bir ekonomik yapıyı ortaya çıkarmıştır. Kadınların, hizmet sektörü içerisinde daha fazla yer almaya başlamaları, aile içi ilişki biçimlerinin de değişmesine neden olmuştur. Artık günümüz toplumlarında, aile içerisinde erkek otoritesinin sarsıldığı ileri sürülmektedir. Aile içi ilişkilerin güç ve otorite bakımından daha eşitlikçi bir şekilde inşa edildiğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte, kişisel alandaki dönüşümler, bireylerin aile ve evlilik kurumunu algılayış biçiminde önemli değişiklikleri meydana getirmiştir. Bu değişimler, evlilik ve aileye yönelik alternatif yaşam biçimlerinin ve yeni aile türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu da, ailenin gelecekte nasıl bir değişim ve dönüşüm sürecine gireceği ya da varlığını sürdürüp sürdüremeyeceği konusunda öngörülerde bulunulduğu geniş tartışmaları beraberinde getirmiştir.

KAYNAKÇA

- Acar H. (2001), "Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde ve Türkiye'de Aile Politikaları", **I. Ulusal Aile Hizmetleri Sempozyumu (2000'li Yıllarda Aile Hizmetleri)**, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, H.Ü. Aile Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayın No:1, Ankara: 157-164
- Barker, R. (1999) **The Social Work Dictionary (4th ed)**, U.S.A.: NASW Press., Aktaran Çoban Buz S. (2003) "Aile Politikalarına Mülteciler Boyutunda Bir Bakış", **Aile ve Toplum Dergisi**, 5 (2) : 55-63
- Commuri S., Gentry W. J. (2010), "Journal of Macromarketing" **An Overview of Global Family Policy: Introduction to the Special Issue**, 30: 316-319
- Çiftçi A., (2009) "Türkiye'nin Nüfus Bilgileri Işığında Kâzım Karabekir'in Aile ve Nüfus Politikalarına İlişkin Görüşleri ve Bugünkü Durum", **Aile ve Toplum**, 11(5): 25-39
- Çoban İ. A., Özbesler C. (2008), "Türkiye'de Aileye Yönelik Sosyal Politika ve Hizmetler", **Aile ve Toplum**, 11(18): 31-43
- Dumon W. (1991), "Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Aile Politikaları", çev. Esengün R., **Aile ve Toplum**, 2(1) :1-12
- Giritli İ., Pertev B., Akgüner T. (1998), **İdare Hukuku I**, Der yayınları, İstanbul
- Kleinman M. (2006), "Kriz Mi? Ne Krizi? Avrupa Refah Devletlerinde Süreklilik ve Değişim", **Sosyal Politika Yazıları**, Der. Ayşe Buğra Çağlar Keyder, İletişim Yayıncılık, İstanbul
- Koray M., Topçuoğlu A. (1995), **Sosyal Politika**, 3. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, İstanbul
- Matzke M., Ostner I. (2010), Introduction: change and continuity in recent family policies, **Journal of European Social Policy**,20(3): 387-398
- Özdemir Süleyman (2007), **Küreselleşme Süresinde Refah Devleti**, Genişletilmiş 2. Baskı İTO Yayın No:2007-57, İstanbul
- Özden O. A. (1991), **Fransa'da Aile, Aile Araştırmaları-Karşılaştırmalı Ülkeler Panoraması**, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara
- Sallan Gül, S., Gül, H., Ve Ergun, C. (2004), "Aile ve Yoksulluk", **Kentsel Yoksulluk ve Aile**. IV. Aile Şurası, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara: 627-637
- Şenkal A. (2007), **Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika**, 2. Baskı, Alfa yayınları, İstanbul
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, **Stratejik Plan 2007-2011**, 2007, Ankara
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, (2011) **Tek Ebeveynli Anneler**, Yayın No: 148, Ankara
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2006). **Yerinde Bilgi Edinme Projesi, Avusturya Raporu**, http://www.aile.gov.tr/files/AVUSTURYA_RAPORU_AVUSTURYA_RAPOR.DOC, erişim tarihi: 07.07.2011
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2006). **Yerinde Bilgi Edinme Projesi-Japonya Raporu** http://aile.gov.tr/files/JAPONYA_RAPORU_JAPONYA_RAPORU_.DOC tarihi; erişim tarihi: 07.07.2011

- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2006). **Yerinde Bilgi Edinme Projesi- İngiltere Raporu** http://www.aile.gov.tr/files/INGiltere_RAPORU_INGiltere_RAPORU.DOC , erişim tarihi: 07.07.2011
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2006). **Yerinde Bilgi Edinme Projesi-İspanya Raporu** http://www.aile.gov.tr/files/ISPANYA_RAPORU_ISPANYA_RAPORU.DOC, erişim tarihi: 07.07.2011
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2006). **Yerinde Bilgi Edinme Projesi-Finlandiya Raporu** http://aile.gov.tr/files/FINLANDIYA_RAPORU_FINLANDIYA_RAPORU.DOC, erişim tarihi: 07.07.2011
- Tuncay T. (2010), **Sosyal Hizmet, Avrupa Birliği Ülkelerinde Aile Politikaları ve Türkiye**, Sosyal Hizmetler Uzmanları Yayınları, Haziran/Temmuz: 1-8
- Yazıcı Erdinç (1999), **Sosyal Hareketler ve Yeni Misyona Arayışları**, Kitap Yayınları, Ankara
- Yolcuoğlu İ. G., <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/ailearastirma1.htm>, 09.02.11

Dizin

- aile içi şiddet, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 190, 192, 194, 196, 284,
- aile kurumu, 33, 34, 39, 40, 41, 45, 54, 55, 57, 58, 62, 66, 71, 77, 78, 89, 159, 181, 201, 202, 217, 221, 232, 240, 243, 253, 257, 261, 266, 267, 268, 277
- aile reisi, 17, 26, 53
- aile türleri, 16, 33, 35, 40, 45, 47, 49, 51, 54, 58, 62
- aile yapısı, 16, 22, 26, 29, 32, 33, 39, 40, 45, 48, 49, 50, 51, 53, 58, 59, 60, 62, 72, 73, 83, 99, 147, 161, 164, 169, 170, 180, 192, 194, 209, 265, 271, 277
- ailenin geleceği, 33, 35, 143, 266
- akrabalık, 21, 22, 23, 39, 41, 43, 44, 46, 48, 49, 60, 61, 62, 66, 67, 68, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 133, 154, 209, 216
- alternatif yaşam biçimleri, 16, 33, 34, 51, 58, 62
- ana soyunun izlenmesi (Matrilineal), 47
- ana yanı yerleşme (Matrilocality), 49
- anaerkillik, 16
- anaerkillik, 17, 23
- anlaşmalı evlilik, 153, 154
- anomi, 180, 215
- ard arda birlikte yaşama, 242
- artı değer, 87
- aşk, 115, 116, 117, 127, 130, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 147, 149, 154, 161, 209, 211, 251, 256, 257
- ataerkillik, 16, 23, 24, 26, 86
- avcı ve toplayıcı toplum, 17
- ayna benlik, 76
- aynı cinsiyetten birliktelikler, 250, 251, 252, 257
- aynı cinsiyetten evlilikler, 253, 255
- ayrı yerleşme (Neolocality), 49
- baba soyunun izlenmesi (Patrilineal), 47
- baba yanı yerleşme (Patrilocality), 49
- babasız aile, 54
- bağlılık törenleri, 252, 254
- başlık parası, 44, 153
- bekâr kalma, 33, 56, 62
- berder, 44
- birleşik aile, 46
- birlikte aşk, 138, 140, 141
- birlikte yaşama, 18, 21, 33, 39, 52, 53, 55, 61, 62, 79, 81, 87, 102, 142, 151, 185, 196, 207, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243
- BMÇHS, 165, 166, 171
- bohannon, 211, 218
- boşanma, 33, 34, 39, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 62, 66, 67, 68, 70, 81, 83, 108, 109, 134, 154, 201, 202, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 217, 224, 234, 248, 253, 266
- Bumpass, 216, 218, 223, 224, 242, 244, 245, 246
- burjuva ailesi, 30
- büyük aile, 22
- büyük kent ailesi, 47
- cinsel devrim, 55, 128
- cinsel ilişki, 18, 20, 21, 25, 41, 43, 52, 58, 100, 116, 118, 123, 130, 133, 135, 154, 155, 184, 188, 205, 232

cinsel istismar, 191, 193
cinsel kimlik, 117, 120, 125, 128, 134, 187
cinsel özgürlük, 55, 121, 254
cinsel saldırı, 179, 181, 195
cinsel şiddet, 183, 185
cinsel zorlama, 179
cinselleştirilmiş şiddet, 185
cinselliğin sosyal inşası, 131, 132
cinsellik, 41, 42, 57, 80, 86, 100, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 152, 185, 239, 255
cinsiyet, 18, 22, 32, 41, 80, 83, 84, 85, 86, 87, 99, 100, 115, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 129, 130, 131, 132, 135, 136, 138, 139, 140, 152, 155, 161, 182, 185, 186, 187, 207, 208, 209, 210, 213, 216, 221, 233, 234, 235, 236, 243, 250, 251, 252, 253, 254
çatışma, 34, 69, 70, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 89, 188, 203, 210, 212
çekerdek aile, 16, 29, 34, 35, 39, 40, 45, 46, 49, 50, 51, 53, 58, 59, 60, 62, 68, 99, 100, 102, 105, 109, 170, 248
çift soydanlık (Double), 47
çocuğa yönelik şiddet, 191, 196
çocuğa yüklenen anlamlar, 163, 164, 167, 169
çocuk hakları, 167, 173
çocuk ihmali, 172, 173
çocuk istismarı, 172, 173, 191
çocukluk, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 175, 187, 197, 214
çok karılılık (polijini), 44
çok kocalılık (poliandri), 44
çözülen aile, 35, 45
dayı yanı yerleşme (Avunculocality), 49
din, 24, 40, 74, 78, 120, 133, 150, 151, 154, 158, 159, 161, 169, 201, 204, 221, 232, 234, 239, 240, 243
dini nikâh, 61
disfonksiyon, 74
duygusal boşanma, 212, 216
duygusal istismar, 183, 184, 193, 209
duygusal şiddet, 189
egemenlik ilişkisi, 181
egzogami, 154
eklemlile aile, 53
ekonomik Boşanma, 212
ekonomik istismar, 195
ekonomik şiddet, 183, 186
Engels, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 30, 37, 52, 67, 87
ensest, 43, 81, 154, 185, 193
erkeğe yönelik şiddet, 178, 189
erkeklik, 185, 189
eş seçimi, 27, 50, 61, 68, 81, 130, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 158, 159, 160, 161, 223
eşcinsel evlilikler, 249, 254, 256, 268
eşcinsellik, 99, 126, 127, 128, 137, 142
eşitlikçi aile, 47
etiketleme, 125
etnik köken, 95, 173, 221, 233, 234, 239, 242, 243
evlilik, 16, 20, 21, 25, 29, 32, 33, 35, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 49, 52, 53, 55, 56, 60, 61, 62, 67, 68, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 87, 93, 96, 98, 99, 101, 102, 104, 105, 110, 116, 118, 125, 127, 136, 137, 138, 139, 142, 151, 153, 154, 155, 159, 187, 192, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 214, 216, 217, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 266, 267, 268
evlilik dışı doğum, 53, 55, 62
feminist kuram, 85, 89
feminist kuram, 83, 84, 85
feminizm, 83, 86
filtreleme yaklaşımı, 150
fiziksel görünüm, 151, 155, 156, 160, 161
fiziksel istismar, 193, 195, 209
fiziksel korkutma, 179

fiziksel şiddet, 179, 183, 184, 185, 190, 192, 213
fonksiyon, 74
gecekondu ailesi, 48
geleneksel aile yapısı, 39, 169, 194
geleneksel roller, 39, 236
gelişimsel yaklaşım, 89
geniş aile, 16, 27, 29, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 53, 58, 59, 60, 62, 68, 86, 98, 99, 100, 102, 105, 170, 192
Giddens, 17, 33, 37, 53, 56, 63, 74, 83, 84, 88, 90, 105, 109, 112, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 144, 207
göçebe ailesi, 48
gündelik şiddet, 179
hayat arkadaşlığı, 251, 252
heteroseksüellik, 137, 142
Huizinga, 173
hukuksal boşanma, 212
ırk, 55, 80, 125, 154, 216, 234
ihmal, 84, 89, 95, 135, 172, 191, 192, 193, 195, 209
iki ebeveynli aile, 188
İki taraflı yerleşme (Bilocality), 49
iki-başlı aile, 21
işçi ailesi, 29, 87
kaçırma yoluyla evlilik, 155
kadın hareketleri, 30, 70, 182
kadına yönelik şiddet, 178, 181, 187, 188, 189, 191, 192, 196
Kalmijn, 158, 162, 238, 245
kan bağı, 19, 24, 43, 93, 94, 97, 98, 99, 101, 103, 104, 106, 110, 154
kandaş aile, 20, 21
kararsız aile, 48, 49
kasaba ailesi, 48
kent ailesi, 47, 48
kentleşme, 39, 51, 62, 100, 133, 168, 265, 266
korunmuş çocukluk, 168
kök aile, 46, 48
köylü ailesi, 28, 87
kurumsallaşmış çocuk, 168
Küçük aile, 46
kültürel yapı, 15, 43, 115, 130, 131, 180, 182, 249, 266
Le Play, 48
Levirat, 44
Locke, 167
mahremiyet, 108, 120, 121, 123, 124, 136, 138, 140, 141
maliyet, 80, 149, 150
Manning, 228, 229, 240, 242, 244, 245, 246
Marksizm, 37, 86, 120
modern aile, 35, 59, 89, 130
modernleşme, 39, 69, 175
mübadele, 70, 80, 81, 82, 148, 149, 150, 161, 208
Ogburn, 35, 45
ortaklaşa aile, 21
oyun, 7, 136, 137, 169, 173, 174, 175
ödül, 80, 81, 123, 129, 149, 150
özbenlik, 142
özgürce Eş Seçimi, 154
özsayı, 143
parçalanmış aile, 35, 60, 202, 214, 215, 217, 242
Parsons, 50, 72, 73, 74, 89
Piaget, 174, 214
Pollak, 35, 45
psikolojik boşanma, 212
psikolojik şiddet, 183, 184, 185, 187
Queer, 113, 127, 145, 255
resmi nikâh, 61
rol farklılaşması, 74, 182
romantik aşk, 136, 138, 140, 141
Rousseau, 168
saf ilişki, 139, 140, 141
sağlıklı aile, 42
saldırganlık, 178, 180, 215
sanayi ailesi, 45
sanayi öncesi aile, 45
sanayi sonrası toplum, 15, 31
sanayi toplumu, 28, 41, 45, 50, 57, 58
sanayileşme, 16, 52, 57, 62, 99, 100
Sayın, 17, 28, 35, 37, 40, 43, 45, 47, 48, 53, 64, 73, 90
seçimle oluşturulmuş aileler, 56

Seidman, 116, 118, 119, 120, 121, 122,
123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 132,
135, 136, 137, 144, 145, 146, 258
sembolik etkileşimcilik, 76
sistem yaklaşımı, 75, 89
sivil birliktelik, 252
Sororat, 44
sosyal mübadele yaklaşımı, 149, 150
sosyal sermaye, 88
soy bağı, 43, 105
soyun iki yanlı izlenmesi (Bilateral), 47
sözlü şiddet, 190
şiddet, 78, 124, 136, 168, 169, 172, 177,
178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185,
186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193,
194, 196, 213, 215, 269
tabu, 185
tabula rasa, 167
taciz, 123, 179, 185
tamamlanmamış aile, 35, 45
tamamlanmamış kurum, 223
tarım toplumu, 24
taygeldi evlilik, 45
tecavüz etmek, 179, 184
tek anne olmayı seçme, 54
tek ebeveynli aile, 33, 39, 51, 53, 54, 62,
99, 102, 108, 109, 192, 243, 266, 267,
275, 277
tek eşli aile, 25
toplumsal boşanma, 212
toplumsal cinsiyet, 32, 41, 83, 84, 85, 86,
99, 100, 115, 120, 121, 122, 123, 124,
125, 129, 132, 135, 140, 186, 187, 208,
209, 210, 221, 235, 236, 248, 250, 251,
252, 253, 254, 257
toplumsal cinsiyet rolleri, 84, 115, 186,
209, 210, 250, 251, 252, 253, 255
toplumsal değişme, 39, 44, 57, 58, 62,
69, 96, 163, 164, 165, 169, 171, 173
toplumsal kurum, 40, 50, 57, 60, 62, 66,
74, 78, 82, 101, 105, 106, 116, 177, 223,
247
uzmanlaşmış aile, 51
üretim biçimi, 15, 16, 28
üretim ilişkileri, 15, 18, 20, 22, 23, 24,
94, 115
üvey aile, 39, 53, 62, 216, 217
Weeks, 116, 117, 118, 125, 126, 129, 130,
131, 132, 133, 134, 135, 137, 138, 142,
146
yabancılaşma, 106, 215, 266
yaralama, 181
yasa, 34, 130, 163, 165, 166
Yasa, 45, 47
yaşlı, 35, 46, 50, 56, 60, 82, 83, 85, 86,
126, 178, 194, 195, 234, 249, 270, 274,
275
yaşlı istismarı, 178, 194, 195
yaşlıya yönelik şiddet, 194
yeni aile türleri, 16, 33, 35, 40, 45, 51,
54, 58, 62
yeni çocukluk anlayışı, 164, 165, 167,
170, 175
yeni geniş aile, 53
yeniden evlenme, 39, 53, 62, 96, 109,
212, 216, 223, 234, 242